

BİR ŞAİR ÖMRÜNÜN ALTMİŞİ - GƏNCLİYİN ZİRVƏSİ

(*Damət Salmanoğlunun 60 yaşına*)

Bu da ALTMİŞ - şair DAMƏT SALMANOĞLUNUN ALTMİŞ YAŞI!

Ömrün hansı mərhələsidir altmış? Hansı dövrün sonudur, hansının başlanğıcıdır, bunu demək çətin-dir, çünki gördüyün işlərə, yaşadığın zaman kəsiyi-nə hər zaman nəzər salmaq, hesabat vermək, eyni zamanda bir çox işlərin bünövrəsini qoymaq olar. Əlbəttə ki, söhbət faydalı işlərdən və bu faydalı iş-lərə xərclənmiş ömürdən gedir.

Damət Salmanoğlu xoşbəxt şairlərdəndir, sö-zünü şeirlə deyə bilir, fikrini şeirlə ifadə edir, hiss və həyəcanını poeziyaya çevirməyi bacarır. Nədir bu şeir?

"Ürəyin dolanda dərindən çəkdiyən ah kimidir şeir, içindəki təlatümləri parçalayıb havaya buraxır. Susayanda birnəfəsə başına çəkdiyən su kimi yanan ürəyinə sərinlik gətirir. Bəzən, ağlayanda gözünü silən, təsəlli verən mehriban dostu da çevrilə bilir. Elə şeirlər oxuyursan, elə bilirsən ki, düşündüklərini haçansa hansısa şairə söyləmişən, o da bunları öz adından yazıb. Misralar ayna kimi səni özünə göstərir. Bəndlər səni çaş-baş salır, "şair məni hardan tanıyır?" - deyə düşünürsən. O şeirləri oxuyan günədək elə bilirsən ki, daxilindəki hisslər təkcə sənə məxsusdur, heç kəs sənin kimi yanmayıb, sənin kimi sevməyib və sənin kimi peşman olmayıb. Oxuduğun andan sonra nə qədər eyni cür düşünən adamların olduğundan ya təəccüb-lənir, ya da təsəlli alırsan. Görürsən ki, hər kəs yan-ıla bilir. Sonra unudursan öz dərdlərini, başqala-rının dərdinə yanırısan". - PƏRVANƏ BAYRAM-QIZI şeirin nə və necə olduğunu bu cür ifadə edir, mənəcə şərhə ehtiyac yoxdur.

Poetik duyğularla əhatə olunmuş insan nə vaxt-sa fikir və düşüncələrini nəzmə çəkir. Bu böyük xoşbəxtlikdir. Çünki yaşadığın hiss və həyəcanı ən qısa formada, bədii dillə ifadə etmək hamıya nəsib olmur. Amma bu da bir həqiqətdir ki, istədiyini şeirlə ifadə etmək hissi səhər şəhi qədər qısa ömür-lüdü. Günəş üfüqdən boylanantək buxarlanıb yoxa çıxan şəh damcıları kimi şeir yazmaq təbi də ani olaraq sürətlə gəlir və səni tərk edir. Bu anı tutmaq

ən vacib amillərdən biridir.

Damət Salmanoğlu erkən yaşlarından poeziyaya bağlanmış. Bununla belə yazdıqlarını üzə çıxartmayıb. Heç qoruyub saxlamayıb da... Əvvəlcə ötərgi hiss kimi qəbul edib, amma bu hisslərin keçmədiyini, daha da dərinləşdiyini gördükdə istedadına azadlıq vərib. Təbi cusa gəlib, ÇAĞLAYAN BULAQ kimi aşib-daşmağa başlayıb. Bu da Damətin yetkin vaxtına təsadüf edir...

Damət Salmanoğlunun yaradıcılığı çoxlarının diqqətini cəlb edib. Onun yaradıcılığı haqqında yazıçı Nurəddin Ədiloğlu, şair Balayar Sadiq, bəstəkar - müğənni Zəka Vilayətoğlu, Aynur Yasəmən Qarabağlı, Fariz Çobanoğlu, elə bu sətirlərin müəllifi də dönə-dönə xoş münasibət bildirmişlər.

FARİZ ÇOBANOĞLU onun yaradıcılığından ürək dolusu söhbət açır:

"Hər könül bir loğman evidir. Qəlbindəki sevgi

oduyla, yaradılışın hər zərrəsinə məhəbbət dolu bir ürəklə o saraya girə bilsən - şəfalanarsan. Duru könlün bir az da durular, axan çaya, çağlayan bulağa dönərsən. Könlü və sözü, niyyəti və məramı ilə şəfa evini xatırladan bir şair də tanıyıram - **Damət Salmanoğlu**. Masallı rayonundandır. Kəndlərinin də yaddaqalan tarixi bir adı var - **Öncəqala**. **Damət Ticarət məktəbini bitirsə də, qəlbindəki söz, sənət yangısı, içdən gələn təbii istedadı rahat buraxmır, duyğularını daim sözə çevirməyə sövq edir onu.**

"Yaxşı bilirəm ki, böyük şairlər Vətənidir Azərbaycan. Və o böyük dühaların yaşadığı, nəfəs alıb, uyuduğu torpaqda sinəmə döyüb, "mən də şeir yazıram" deməyi lüzumsuz bilirəm. Amma bir insan kimi könlümdə iz buraxan həyat hadisələrini, məni rıqqətə gətirən gözəllikləri, lap elə insanı yaşamından küsdürən həyat eybəcərliklərini də duyğu və düşüncəmin süzgəcindən keçirib, ona bir balaca poetik ruh qata bilirəmsə, özlüyümdə bu da mənim mənəvi həyatımın görünən işığıdır" - təvazökarcasına etiraf edir **Damət Salmanoğlu**.

Hiss olunur ki, **Damət danışıqdakı səmimiyyəti qədər, elə yazdıqlarında da səmimiliyini qoruyub saxlaya bilir.** Əlbəttə, biz demirik ki, **Damətin** şeirləri poetik möcüzədir. Amma şeirlərinin sadəliyində, ifadə tərzində, poetik dil normalarında bir özəllik var. Həmin özəllik ondan ibarətdir ki, müəllif daxilədən, ruh aləmindən keçirdiyi yaşantıları qarşı tərəfə şifahi şəkildə necə nəql edərsə, təxminən elə o cür də qələmə alır. Bu məqamda mütəfəkkirlərin söylədiyi bir fikir də sözümə arxa olur: "**Danışdığın kimi yazma bilmək yazıçılıq əlamətidir artıq**".

Damətdə bu təbii istedad var və əlbəttə ki, şeirlərinin üzə çıxmasında - geniş oxucu kütləsi qazanmasını nəzərdə tutmuram - qəlbinin dərinliklərindən keçib ağ kağıza köçməsinə həmin istedad mühüm rolu oynayır.

Şair **Damətin** əsas ilham mənbəyi sevmək, sevilmək duyğularından qidalanır. Həyat və insan münasibətləri, təbiət mənzərələrinə baxışı, tariximizdən heyranlıqla söhbət açması, ilk növbədə, onun şairanə qəlbindən xəbər verir. O şair ürəyi olmasa, yazdığı misralar, nəğmələr, mahnı tək oxuna biləcək şeiriyyət nümunələri doğula bilməz".

Müxtəlif vaxtlarda qələmə aldığı yüzdən çox şeir məhz müxtəlif anların məhsulu kimi könlümüzü oxşayır. Hətta bəzi şeirlərə diqqətlə fikir verəndə hiss edərsən ki, şeir özü bütövlükdə yox, hər bir misra-

sında başqa-başqa anların təəcəssümünü yaşadır, sanki insanın ruhunu oxşayır. "Göy üzün bulud alıb, Rəngi yaman qaralıb. Ruhum xəyala dalıb", "Buludun göz yaşları, Kövrəldibdi daşları. Açıb söz naxışları", "Arıfən, gəl, otur Arif yanında, Fikir salxımını üzüb incələ", "Gülüm, qoy dərd iməkləsin, Vüsal həsrəti təkləsin", "Hər sözdə bir ümid çırağı yansın", "Ürəyim yıxılıb bir qəmin üstə". Yüzlərlə belə nümunələr gətirmək olar, **Damət Salmanoğlunun** şeirlərindən. Onun şeirləri insanda lirik ovqat kökləyir, özünün dediyi kimi, bir ümid çırağı yandırır.

Damət Salmanoğlu lirik şairdir. O, pafoslu sözlərdən, hay-haraylı çağırışlardan, vurçatlasın səhnələrinin təsvirindən tamam kənar bir söz sahibidir. Şeirlərində həzinlik aşılayır, ritmik bir melodiya altında insanı xəyallara dalmağa sövq edir. Həmişə də bu xəyallar insanı dünənə, keçmişinə baxmağa, yaşadıklarını unutmağa, ibrət götürməyə səsləyir. Bu xəyallar və düşüncələr içində insan soy-kökünə, vətəninə, doğmalarına, həmvətənlilərinə daha möhkəm tellərlə bağlanır. Elə bu səbəbdəndir ki, şair yurdumuzun gözəlliklərinin, millimənəvi dəyərlərin, xalqın qəhrəmanlıq salnamələrinin, Tanrı sevgisinin, valideyn məhəbbətinin, övlad rəğbətini, həsrət duyğularının poetik səmimiyyətlə bədii tərənnümünü bacarır. Şairin bir çox şeirlərinə mahnılar bəstələnib. Söz sərrafları onu nəğməkar şair adlandırırlar.

Sadə xalq danışığı dilində yazır **Damət Salmanoğlu**, amma xalq folklorundan çox az istifadə edir. Dili o qədər sadədir ki, aforizmlərsiz, zərb-məsəlsiz, atalar sözündən, el deyimlərindən istifadə etməmək gözə çarpmır.

Əlbəttə ki, **DAMƏT SALMANOĞLUNUN** yaradıcılığı ədəbi proseslərə rəngarənglik gətirdiyindən tənqidçilərin diqqətindən kənar qalmamalı, obyektiv təhlil olunmalı və ədəbi qiymətini almalıdır. Bu kiçik yazıda isə, ancaq çox cüzi mətləblərə, o da ən incə məqamlarına toxuna bilərik.

Damət Salmanoğlu ALTMIŞ YAŞINDA GƏNCLİYİNİN ZİRVƏSİNDƏDİR! Bu yazdığı şeirlərdən apaydın görünür. Ömrün kamillik dövrünədək istedadını boğduğundan bu, demək çətindir. Bəlkə də onun qəlbində özünə məskən salmış **BÖYÜK SEVGİDƏNDİR**. İlahi sevgi - Vətənə sevgi, dostluğa sədaqət, ailəyə, el-obaya mükəmməl bağlılıq, sözə vəfa və bu kimi bir çox insani keyfiyyətlər onun həyat kredosudur.

Əli BƏY AZƏRİ